

זיכרון של ציור

אחרי שיתופי פעולה עם שלמה ארצי, חוה אלברשטיין ושלומי שבן, מאיה גולד מציגה סדרת עבודות שבהן עברה ממכחול לחוט ומחט

רעות ברנע 10.03.20 08:36

העבודות של מאיה גולד ב"חוטים", תערוכת היחיד שלה בגלריה עינגא בת"א (עד ה-14.3), עשויות דימויים קטנים על בדים גדולים. רק במבט מקרוב מבינים שהדימוי הוא רקום — עשרות תפרים בצורת איקס שמרכיבים פרחים וציפורים. דימויים שהם גם עדינים מאוד וגם בולטים מאוד בנוכחותם. "עד עכשיו רק ציירתי", מספרת גולד. "גם בתערוכה הזו אני קוראת לעבודות 'ציורים', היה לי קשה להתרגל לעניין הזה שאני בעצם רוקמת".

גולד (41) היא אמנית פעילה כבר כשני עשורים. היא גדלה בבית שמש, למדה אמנות לתואר ראשון ושני בבצלאל (שם היא גם מלמדת זה 13 שנה), ובסלייד סקול בלונדון. כ-15 שנה עבדה עם גלריה אלון שגב שהציגה תערוכות יחיד שלה, והציגה תערוכות נוספות בארץ ובעולם. לפני שנתיים עברה לחיות כמחצית מהזמן בבריסל והיא מחזיקה סטודיו גם בבריסל וגם בת"א. "העובדה שאני מלמדת בבצלאל משאירה אותי פה, זה קשר שחשוב לי לשמור עליו", היא אומרת.

צילום: מאיה גולד

עטיפת אלבומו של שלמה ארצי

למה דווקא בריסל?

"כמו אמנים ישראלים רבים, סבלתי מזה שקשה מפה להוציא את האמנות שלי החוצה. התחלתי לבדוק מקומות לשכור בהם סטודיו באירופה וכשנסעתי לפגישה בבריסל התאהבתי בעיר, בממדים הלא גדולים שלה שמזכירים לי את ת"א.

היא גם משעממת כמו שאני צריכה", היא צוחקת. "והיא רחוקה רק שעה וחצי מפריז ושעתיים מלונדון ויש בה סצנה חזקה ומעודכנת של אמנות קונספטואלית".

צילום: אוראל כהן

מאיה גולד

איך התגלגלת מציור לרקמה?

"זה התחיל במקרה. מתיקון של וילון שהייתי צריכה לעשות בבית בבריסל. אחרי הווילון נשארתי עם חוטים ופתאום זה הרגיש לי נכון. מאז שהתחלתי לעסוק באמנות מלווה אותי העניין הזה של לבוא בחוסר ניסיון לטכניקה מסוימת. כאן למדתי את הטכניקה מסרטונים ביוטיוב ואין סוף ניסיונות הלכו לפח. זו שפה חדשה שלמה. הציורים שהדימוי הקטן רקום בתוכם מבחינתי מספרים סיפור — סיפור לפיו היה פה פעם ציור נוף, היתה התרחשות, והיא התאספה לתוך הדימוי הקטן האחד. הוא בעצם הפך להיות הזיכרון של הציור".

לצד עבודת האמנות שלה הספיקה גולד בשנים האחרונות גם לשתף פעולה בשני פרויקטים יוצאי דופן: הראשון היה סדרת ציורים שיצרה עבור אלבומו של שלמה ארצי "אזשר אקספרס" ב-2012, והשני כששלומי שבן וחווה אלברשטיין השתמשו בציורים שלה לסדרת ההופעות המשותפת שלהם שעלתה ב-2017. "העבודה עם ארצי החלה כשהוא חיפש רעיון לעטיפה", היא מספרת. "שלחתי לו כמה סקיצות שהוא מאוד אהב, מה שהוביל להרפתקה של חצי שנה בה ציירתי כל אחד מהשירים באלבום שלו. אני קיבלתי רק טקסטים, ויצרתי סדרה של ציורי שמן שאחר כך גם הודפסו כחוברת שצורפה לאלבום. בהתחלה הוא לא ממש הבין מה זה אומר ציור שמן, לא הבין שאני לא מאיירת. היו שם הרבה חיכוכים וריבים אבל למדתי ממנו המון. הוא בא לסטודיו, ניסה לצייר. היה קשה ומצחיק, והוא איש מדהים. בסוף הפרויקט מכרתי את כל 16 הציורים, כסדרה, לאחד האספנים שלי".

ומה עשית עבור שבן ואלברשטיין?

"זה היה סיפור שונה לגמרי. הם פנו אלי וביקשו להשתמש בציורים שלי למופע המשותף. בחרנו את אחד מציורי השמיים הקיימים שלי וכל פעם הוספו או הורדנו דימוי בהתאם לשירים מתוך מגוון עבודות קיימות. זה לא היה קרוב מבחינת מאמץ למה שעשיתי עם ארצי, כי חוץ מבולן אדום וברוש לא ציירתי עבורם כלום במיוחד, אבל זה היה מאוד מרגש. ראיתי את ההופעה שלהם ארבע פעמים, ונהניתי וסבלתי במקביל לראות את הברוש והבולן שלי בגודל עצום כזה על הבמה והם אפילו הופיעו בחיקוי שעשו ב'ארץ נהדרת' לאלברשטיין ושבן. זו כנראה פסגת ההצלחה שאני יכולה להגיע אליה בארץ", היא צוחקת.

מאיה גולד, "Echo 2016"
צילום מידד סוכובולסקי

"המתח בין תנועת החיים לתחושת המוות", ועבודה זו, שבה נראים מלור נות אך לא גופשים, ושהצבעוניות החומה-אפורה שלה יוצרת מרבית ממית ולא טבע מחיה, בהחלט מציעה את אותו רגע של חמקמקות החיים והשתלטות המוות.

בהשתקפות המעורפלת של הגופים בתוך המים יש הרהור לשם התערוכה הכוללני, "Echo", כשמה של ניומה במיתולוגיות היווניות והרור מית שדיברה ללא הפסקה. הנימפה נענשה (יש גרסאות שונות לסיפור במיתולוגיות היווניות והרומיות) - על פי גרסה אחת היא רק יכלה לחזור על דברי אחרים, ועל פי גרסה אחרת, לאחר מותה שימרה אלת האדמה את קולו. כך או כך, החוויה שמי ציעה גולד לצופים עוקבת אחרי מיתוס שדווקא הקול עומד במרכזו, אך ההר שהיא מציעה אינו ווקאלי, כי אם ויוואלי - בהשקפותיו, בהכח פלה של דימויים, בהשקפותיו, בהכח ובחבניית הנוף. ההר הנרקם אינו של קול, אלא של זיכרון. הציורים של גולד עתירי שכבות - בצלליות, בעומק ובהבניה של פני השטח - ומצריכים צופה דרוך, רגיש וסבלני. הדימויים משלבים בין צחיח חות ויובש וקרחונים, צמחייה רלילה וקו חוף - כולם טבולים באגמים. הטבע המלאכותי הזה זוכה לצבעו ניות אחידה, עבודה, שיש בה הרהור על מצב נפשי, הלך רוח של הטבע, שעשוי להיות גם מרכזי.

מאיה גולד, "Echo" גלריה אלון שגב, עד 4.3.

גולד דיגר

תערוכת הציויר של מאיה גולד מציגה נוף שאינו מציאותי אלא תוצר של מרחב פנימי רגשי ואמנותי

היא מצליחה לחדור לגימיו של הצור פה, לשאוב אותו לתוך עבודותיה, שבהן שממה אנושית וריקנות הופי כות לנוף בולע. אחת העבודות היפות ביותר, הנקראת "Echo 2010" (כמו כל העבודות בתערוכה), היא נוף חשוך של אגם גדול המונח תחת שמים קודרים. נצוצים קטנים של אור, תולדה של נקודות ומריחות קטנות של מכתול בצבעי אדום וירוק, הם הרמוז היחיד על חיים והתרחשות המצויים שם, בקצה האופק. הם מאירים לרגע את החשיכה, קורר נים מתוך פני השטח הדוממים והכהים ומעניקים לצופה נחמה.

עבודה אחרת מציגה נוף של הרים מושלגים, כמו קרחונים הנולדים מתוך אגם מושלם מרי ביפיו הקר והאפור. הם מציעים טבע בלתי אפי שרי וחושפים כך את האקט הבורא של האמנות. העבודה שומרת על התבנית הקבועה של גולד, עם קו האופק החותך את העבודה לרוחב ומציע מראה פרוש, הנראה גם בהי שתקפות בתוך המים. עבודה נוספת מציגה מבנים על קו המים. נראה כי אלו המלונות הנמצאים על חופו של ים המלח. המים השקטים, החלקים, ששום תנועה אינה נראית בהם, הם מצע מצויין לתחושת הקיפאון והמי וות השורה בעבודות של גולד. הדס מאור מציינת במאמר בקטלוג את

זרועי העננים, המופרעים רק עם דקירות של תרנים המזדקרים לתו כם, חוררים את רכות העננים ואת אווריריות האטמוספירה. בתערוכה ההיא היה נדמה לי כי גולד חוזרת על עצמה יותר מדי, יוצרת נוסחה לתיאור "מרגש" ו"פה", אך בסופו של דבר, הריבוי אינו מעניין ואינו תורם דבר. בתערוכה הנוכחית, למי רות התוכן והקומפוזיציה הדומים בכל העבודות, אין דבר החורר על עצמו - כל עבודה עומדת בפני עצמה ומצליחה לעניין ולרגש, מבלי ליפול לנוסחתיות מעייפת.

החוויה שמציעה גולד לצופים עוקבת אחרי מיתוס שדווקא הקול עומד במרכזו, אך ההר שהיא מציעה אינו ווקאלי, כי אם ויוואלי - בהשקפותיו, בהכח פלה של דימויים, בהשקפותיו, בהכח ובחבניית הנוף

קו האופק המתרחק ומתקרב, שרידי דימויים המצויים בעבודות, מקטעי הנופים הנארגים לכדי נוף מרומיין שלם, הערפול החושי האינהרנטי בתוך העבודות, מציעים חוויה מענינת ומרתקת שלא היתה בתערוכה הקודמת. הטכניקה של גולד מרשימה, אך אינה משתלטת על הדימוי.

ביקורת

בתוך שאון השיפוצים של שדרות רוטשילד מציגה מאיה גולד את התערוכה "Echo". אין שום הר לרעש, להמולת הרחוב ולבלגן בחוץ. מנותקת מכל מקום וזמן, מתקיימת בתוך מרחב פרי פנימי, הנע בקצב שלו ופועם בתוך עצמו - כאן מצויה התערוכה היפה, המרגשת והפיוטית הזאת.

בתערוכה מציגה גולד ציוירי נוף. זהו אינו נוף מציאותי, המצוי לנגד עיני האמנית, אלא נוף בלתי אפשרי, פנורי, מירוש - שבו מצויה טופוגרפיה בלי תי אפשרית, ממשות חרישה, המתהווה תוך כרי אקט היצירה האמנותית. ההקפדה על פרטים, משיחות המכחול והנחת הצבע המדויקות יוצרות אש ליה של ריאליזם וחיכוך המציאות, אך זוהי אשליה בלבד. השלמות הציונית כה שלמה, עד שהיא מאבדת את הממשות שלה ומקבלת היגיון פנימי המרחיק אותה לעבר מחוזות המופשט. לכן הצופה אינו יכול לזהות מקומות ספציפיים (למרות שנראה כי אחד הציורים הוא באזור ים המלח), ונרמה כי הנוף הוא תוצר של מרחב פנימי - רגשי ואמנותי.

הקומפוזיציה של רוב העבודות דומה, משתנה במידת הריחוק והקרבה. הן מחולקות לרגיסטרים של קו אופק מוגדר. הרגיסטר התחתון מימי, מעליו יסודות של הרים, גבעות, לעתים מעט צמחייה, ובמקרה אחר בניינים. ומעליהם המרחב השמימי שגולד כה מיטיבה לתאר - שמים בהירים או מעוננים, נקיים או קודרים.

בתערוכה הקודמת הציגה גולד עבודת מהסדרה "Maritime", שבהן הופנתה נקודת המבט בעיקר לשמים

תרבות

בין אור ראשון לחושך קטיפתי: ביקור בתערוכה "Echo" של מאיה גולד

בציוריה של מאיה גולד, המוצגים בגלריה אלון שגב, נוצרת תחושה כי מאחורי הקליפה המבריקה צפונים שרידי אסון

סמדר שפי ותערוכה

26 בינואר 2011

"Echo", תערוכת היחיד של מאיה גולד בגלריה אלון שגב בתל אביב, מעניינת גם בפני עצמה וגם כנקודת מוצא לחשיבה על קבוצה לא קטנה של אמנים ישראלים שמאחוריהם כבר מהלך קריירה מרשים והם נפרדים בשנים אלה ממש מהתואר "צעיר" שאחרי ה"אמן". אין מדובר רק בעניין כרונולוגי, וגם לא רק בעניין פרקטי (שהרי שינוי הסטטוס משפיע על סוגי פרסים ומלגות שמקבלים אמנים), אלא גם בשאלה שאפשר להגדיר כשאלת שימור היצירה לעומת ייצור.

גולד, ילידת 1979, זכתה להכרה נרחבת כבר בסיום לימודי התואר הראשון שלה בבצלאל. במשך העשור הקודם היא הציגה ציור עשוי היטב וזוהתה עם סצינות מצוירות ממבט הציפור שבהן נהפכו אנשים ואובייקטים לנקודות זעירות וצבעוניות על משטחי צבע כמעט חלקים. כך, למשל, היא תיארה בלוני הליום ששחררו מעל חגיגה המונית כנקודות מלמעלה, קבוצת בוגרי קורס טיס מבעד לכובעיהם הנזרקים מעלה ושמשיות של חוף ים. הציורים האלה, ששיקפו משחק רך-מנומס בין פיגורטיבי למופשט, קצת בנוסח כתבי חידה ויזואליים, התקבלו היטב והקנו לה הצלחה.

האיכות הציורית של גולד, היכולת שלה לצייר וליצור מהצבע (גולד מציירת בצבע שמן על בד) מה שיוצר תחושה של מעין קליפה קשה, מבריקה, כזו שמשאירה את הצופה למעשה מחוץ למגמה הרווחת של לב הציור - היא שהפכה את העבודות, גם לאחר שנהפכו למה

שאפשר לתאר כסגנון האמנותי אך גם כנוסחה חוזרת, לבעלות משקל כאמנות.

בתערוכה של זוכי פרס קרן מורשה בביתן הלנה רובינשטיין בתל אביב ב-2007 הציגה גולד עבודות רישום השונות מכל עבודותיה הקודמות שבהן צפיתי. רישומים אלה, שהיו למיטב זיכרוני עבודות מוקדמות שלה, הציגו אדריכלות אירופית בארוקית או ניאו קלאסית, כזו שאפשר לראות בבירות מערב אירופה אך גם במזרחה, מבנים שניסו בזמנם ליצור תמונה של עולם מוסדר והייררכי (ולעתים גם שיקפו אותו) והיום הם מעין עוגיית מדלן קולקטיבית, המבטאת געגועים לעבר שבדרך כלל לא היה שלו ודשן כפי שחשים כאשר מתרפקים עליו.

בתוך הרישומים, שצוירו במבט מגבוה, כזה שנראים בו היטב הגמלונים, הכיפות והכרכובים, אך מפרספקטיבה חזיתית, ציירה גולד קו אדום, כעין חוט אריאדנה שהסתבך במציאות והחל לזרוע חוסר ביטחון, שספק אם יוכל כמו החוט המיתולוגי להוביל את הצופה לחוף מבטחים. הרישומים המצוינים האלו היו כמו מבט קצר למה שמצוי, למה שייתכן שיצוץ אם גולד לא תמשיך לחזור על ההברקה האסתטית והאינטליגנטית של הציור מלמעלה.

גולד החלה נפרדת מהנוסחה כבר בתערוכה "ימים" שהציגה לפני כשנתיים בחלל של אלון שגב בנוה צדק בתל אביב ובה ציירה עננים ורמזים לאוניות ומזחים. כעת היא מציגה מכלול עבודות העשויות ב"מראה" של ציורי נוף: קו אופק, שמים עם עננים, הרים, פסגות מושלגות, עצים ומבנים שכולם נהנים משלמות כשל עלון לתיירים או מיניאטורה נוסח פארק "מיני ישראל" ודומיו.

ה"קליפה" המבריקה שאיפיינה ציורים שלה בעבר, ולא היתה בציורים הימיים הרומנטיים-מודרניים שהציגה לפני כשנתיים, חוזרת כאן ויוצרת הצהרה של מלאכותיות. אף אחד מהציורים, שתלויים כך שהם יוצרים קו אופק אחיד ומתמשך סביב כל הגלריה, אינו תיאור נוף מהמציאות. כולם עשויים טלאים שנתפרו יחד ללא זכר לתפרים ולחיבורים במה שיכול להזכיר את רנה מגריט הבלגי (אמן שיש מקום

להתבוננות מחודשת בעבודותיו אחרי שנים שסווג כאחד ה"קלים" בין האמנים הסוריאליסטים).

גולד מציירת מהלך של יממה, במקומות שונים, כאמור כולם מומצאים, והאור עובר מאור ראשון הבוקע על העולם לחושך קטיפתי. היא שותלת עצים למרגלות הרים ויוצרת השתקפויות בתוך מאגרי מים של דברים שהם מחוץ לטווח ראייתו של הצופה. בחלק מהעבודות (שאין להן שם ספציפי לבד משם הסדרה) נוצרת תחושה שבשלווה צפונים כביכול שרידי אסון. האם ראשי העצים הירוקים מבצבצים מעל שטח שהוצף? האם הציור מתאר את אחרי המבול, או אולי את המצב אחרי שהחלו המים לסגת? בציורים אחדים יש אמנם אדריכלות אך אין סימנים מיידיים לנוכחות אנושית (דוגמת דמויות, מכוניות או בגדים). האם הם נשטפו ומוות מקנן מתחת למים?

שם התערוכה, "Echo", יכול להתפרש כסוג של אירוניה עצמית קלה - תכונה נדירה מאוד באמנות הישראלית, כאילו גולד מתייחסת להתקרבות הרבה מדי שלה לשלבי ההפיכה ליצרנית (אמנם מצוינת). מעניין לחשוב על השם דווקא ברבדים המיתולוגיים שלו: אקו היתה נימפת יער אומללה שאיבדה את קולה היפה במיוחד לאחר שהרהר הבינה שהיא משתמשת בו כדי לספר לה סיפורים ארוכים וללכוד את תשומת לבה בשעה שבעלה, זאוס, יוצא לאהבותיו, בנות האדם. במעשה של לעג אכזרי היא הענישה אותה כך שתוכל רק לחזור על דברים הנאמרים לה, כלומר לשמש הד. במיתולוגיה מסופר שהתאהבה בנרקיסוס, שדחה אותה ומצער היא נהפכה לאבן או בגרסאות אחרות - נהפכה למופשט המוחלט ונשארה רק קול.

גולד נראית כמי שבוחנת את האפשרות של עשיית הצעד מהיאחזות בפיגורטיבי לעבר המופשט בעיקר בציורי הלילה. עבודותיה הילכו גם בעבר על סף המופשט אך היא לא חצתה אותו (על כך אפשר לחשוב בקשר ליוסף קריספל, שסיים באותו מחזור עמה את התואר הראשון בבצלאל והקריירות שלהם מקבילות במידה רבה). כאן, בציורי הלילה, בציורים של מה שנראה כשונית בלבד המבצבצת מקו מים או בציורים של מדבר בין שמים לים, מתקבלת תחושה שעוד רגע השכבות האופקיות של הצבע יימתחו ויתמשכו לאין סוף.

בתערוכה זו יצאה גולד למסע מעניין הרבה יותר מאשר משחקי פרספקטיבה. הבדידות הגדולה, כמעט מתבקש לומר אקזיסטנציאליסטית, שהיתה בציוריה בעבר, בין שמדובר בשחיין בודד בים, אשה המניחה שמשיה או אוספת צדפים וגם תורן מול שמים, מתמצית כעת, וחומת הקונקרטיות, הפרטים ה"מציאותיים" שיצרה גולד, אובדת לטובת מרחב צבע.

מאיה גולד - "Echo". גלריה אלון שגב בתל אביב (שדרות רוטשילד 6).
שעות פתיחה: יום שני עד יום חמישי, 12:00-19:00; יום שישי, 10:00-13:00 עד 18.2

לחצו לקבלת עדכונים בנושא:

+ תערוכה

הצג עוד

מערכת | הנהלה | מדיניות פרטיות | תנאי שימוש | צרו קשר | רכשו מינוי | ביטול מינוי דיגיטלי | שאלות ותשובות | פרסמו אצלנו

חדשות, ידיעות מהארץ והעולם - הידיעות והחדשות בעיתון הארץ. סקופים, מאמרים, פרשנויות ותחקירי עומק באתר האיכותי בישראל

© כל הזכויות שמורות להוצאת עיתון הארץ בע"מ